

Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Τομ. 5, 2009

Δημιουργική χρήση των ΤΠΕ στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Το πρόγραμμα eTwinning για Διεθνείς Συνεργασίες και Ανάπτυξη.

ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ Σταμάτιος
 ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ Μιχαήλ Παιδαγωγικό Τμήμα
 Προσχολικής Εκπαίδευσης,
 Πανεπιστήμιο Κρήτης,
 Ελληνικό Ανοικτό
 Πανεπιστήμιο

<http://dx.doi.org/10.12681/icodl.472>

Copyright © 2009 Σταμάτιος ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ, Μιχαήλ
 ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ

To cite this article:

ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ, & ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ (2009). Δημιουργική χρήση των ΤΠΕ στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Το πρόγραμμα eTwinning για Διεθνείς Συνεργασίες και Ανάπτυξη.. Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 5, 204-212.

**Δημιουργική χρήση των ΤΠΕ στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.
Το πρόγραμμα eTwinning για Διεθνείς Συνεργασίες και Ανάπτυξη.**

**Creative usage of ICT in Primary and Secondary Education.
eTwinning Program for Global Collaboration and Educational Development**

Σταμάτιος ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

Εκπαιδευτικός Πληροφορικής
Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Πρεσβευτής eTwinning
stpapakis@gmail.com

Μιχαήλ ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ

Λέκτορας, Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής
Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Κρήτης
ΣΕΠ Διπλωματικών Εργασιών, Ελληνικό
Ανοικτό Πανεπιστήμιο
mkalogian@csd.uoc.gr

Περίληψη

Στις μέρες μας, η ενίσχυση της ευρωπαϊκής διάστασης της εκπαίδευσης και οι προσπάθειες για διεθνείς συνεργασίες και ανάπτυξη αποτελούν βασικά στοιχεία της σύγχρονης ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας. Η ανάπτυξη των δυνατοτήτων του διαδικτύου για τη βελτίωση αφενός της πρόσβασης στην εκπαίδευση και κατάρτιση και αφετέρου της ποιότητας της μάθησης είναι καθοριστικής σημασίας για την οικοδόμηση της ευρωπαϊκής κοινωνίας της γνώσης. Στα πλαίσια του παρόντος άρθρου παρουσιάζεται το πρόγραμμα eTwinning που αποτελεί μια από τις βασικές δράσεις του προγράμματος eLearning της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το eTwinning ορίζεται ως αδελφοποίηση δύο ή περισσότερων σχολείων από διαφορετικές ευρωπαϊκές χώρες μέσω του διαδικτύου και αφορά στη μεταξύ τους συνεργασία για την από κοινού ολοκλήρωση μιας παιδαγωγικής δραστηριότητας, με αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ). Το eTwinning δημιουργήθηκε για να δώσει στους μαθητές της Ευρώπης την ευκαιρία να μάθουν συνεργατικά, να μοιραστούν τις απόψεις τους και να κάνουν καινούριους φίλους. Στην παρούσα έρευνα παρουσιάζονται μέσα από ημικατευθυνόμενες συνεντεύξεις με Έλληνες εκπαιδευτικούς πρεσβευτές του eTwinning η υπάρχουσα κατάσταση, οι προτάσεις τους για τη βελτίωση του προγράμματος καθώς και οι προοπτικές για το άμεσο μέλλον για τη σύγχρονη ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα.

Abstract

In the framework of this research we present the project eTwinning which is one of the basic actions of the program eLearning of the European Union. eTwinning was created in order to give to European students the chance for collaborative learning, sociability and sharing of knowledge.

1. Εισαγωγικά στοιχεία - ΤΠΕ στην εκπαίδευση

Στις μέρες μας, είναι καθοριστικός ο ρόλος των ΤΠΕ (Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας) στη διαμόρφωση της ενημέρωσης, της επικοινωνίας και της εκπαίδευσης (Bruce, 2008). Αυτή η επιρροή των ΤΠΕ δημιουργεί πολλαπλές προκλήσεις στην εκπαίδευση, τη βιομηχανία, την απασχόληση και τον πολιτισμό. Ειδικότερα, για την εκπαίδευση, η βασική πρόκληση συνίσταται στην πλήρη αξιοποίηση των τεχνολογικών καινοτομιών για την ανάδειξη ποικίλων πλαισίων μάθησης, με σεβασμό της γλωσσικής, κοινωνικής και πολιτισμικής πολυμορφίας. Σήμερα, οι ΤΠΕ δεν αποτελούν μόνο τον κορμό της κοινωνίας της πληροφορίας, αλλά και ένα εργαλείο καταλυτικού χαρακτήρα για την εισαγωγή εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων (Pelgrum, 2001). Τα εργαλεία των ΤΠΕ μπορούν

*SECTION B: applications, experiences, good practices, descriptions and outlines,
educational activities, issues for dialog and discussion*

να επηρεάσουν και να μετασχηματίσουν τη μάθηση μεταβάλλοντας ριζικά το περιεχόμενο ενός θέματος και τον τρόπο με τον οποίο αυτό μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο διδασκαλίας και μάθησης (Berge & Collins, 1995; Passerini & Granger, 2000).

Η αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση συνιστά μια σημαντική ποσοτική και ποιοτική παρέμβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας. Η χρήση των ΤΠΕ στα σχολεία αποσκοπεί τόσο στην καλλιέργεια και στην ανάπτυξη της δημιουργικής-κριτικής σκέψης των μαθητών όσο και στην αλλαγή της διδακτικής πρακτικής, της διαδικασίας μάθησης και επικοινωνίας (Bruce, 2008). Ανώτερος στόχος μέσα από τις νέες αυτές μαθησιακές διαδικασίες είναι να προωθηθεί η διερευνητική και η συνεργατική μάθηση.

Οι Berge & Collins (1996) περιγράφουν το πώς εμπλουτίζεται και αλλάζει ο ρόλος του εκπαιδευτικού, όταν καλείται να συμμετάσχει και να συντονίσει μια δραστηριότητα με τη χρήση των ΤΠΕ αφού δρα περισσότερο ως σύμβουλος και καθοδηγητής του μαθητή (Kalogiannakis, 2008) χωρίς να προσφέρει έτοιμες απαντήσεις. Σχεδιάζει τη μαθησιακή εμπειρία, ενθαρρύνει την πρωτοβουλία και την αυτοδιαχείριση, δεν λειτουργεί μεμονωμένα μέσα στην τάξη αλλά ως μέλος μιας ομάδας που μαθαίνει δυναμικά (Kalogiannakis, 2008). Μαθητές και οι εκπαιδευτικοί αποκτούν νέους ρόλους, με κύριο προσανατολισμό την προετοιμασία των μαθητών για τη νέα κοινωνία της γνώσης. Μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα καινοτομία δράση συνεργατικής μάθησης με χρήση των ΤΠΕ, αποτελεί η «ηλεκτρονική αδελφοποίηση» (eTwinning) που θα παρουσιάσουμε στα πλαίσια αυτής της εργασίας.

2. Διαδίκτυο και εκπαίδευση

Αν δεχθούμε την υπόθεση ότι η πραγματική υπόσχεση της τεχνολογίας στην εκπαίδευση βασίζεται στη δυναμική της να διευκολύνει θεμελιώδεις και ποιοτικές αλλαγές στη φύση της μάθησης και της διδασκαλίας, τότε η χρήση του διαδικτύου ανοίγει μια νέα σειρά ευκαιριών μάθησης για την εκπαίδευση (Τσιτουρίδου, 2001; Bruce, 2008). Προσφέρει μεταξύ άλλων τη δυνατότητα να εφαρμοσθούν σύγχρονες και ασύγχρονες μορφές αλληλεπίδρασης στη διδασκαλία (Passerini & Granger, 2000; Uzunboylu, 2006; Bruce, 2008) ώστε να καταργηθούν τα φυσικά όρια της τάξης και να επεκταθούν οι εμπειρίες των μαθητών (Wilson, 1995). Από τα σημαντικότερα οφέλη που αναφέρονται από τη χρήση του διαδικτύου στην τάξη συμπεριλαμβάνονται η ανάπτυξη της περιέργειας και των αναλυτικών δεξιοτήτων των παιδιών (Braun, Femlund & White, 1998), καθώς και η επέκταση των εμπειριών τους (Passerini & Granger, 2000).

Με το διαδίκτυο ένα νέο κύμα τεχνολογιών κάνει την εμφάνισή του στην εκπαίδευση παρουσιάζοντας ένα προφίλ διαφορετικό και πιο δυναμικό από εκείνο των προηγούμενων μέσων (Τσιτουρίδου, 2001). Ένα από τα βασικότερα πλεονεκτήματα που παρουσιάζει η χρήση του διαδικτύου έναντι των παραδοσιακών μορφών επικοινωνίας είναι ότι μέσα από τις δυνατότητες που παρέχει (ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, on-line συζητήσεις, τηλεσυνδιάσκεψη κ.ά.) σε συνδυασμό με το γεγονός ότι τα παιδιά ενθουσιάζονται από το ελκυστικό αυτό πλαίσιο λειτουργίας με την αξιοποίηση της εικόνας, οι μαθητές βρίσκονται σ' ένα αυθεντικό μαθησιακό περιβάλλον με ευεργετικά αποτελέσματα για την εκπαιδευτική διαδικασία (Bruce, 2008; Uzunboylu, 2006; Kalogiannakis 2008).

Μέσα σ' ένα τέτοιο περιβάλλον οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να ανταλλάζουν ιδέες και επιχειρήματα, να καταλήξουν σε κοινές αποφάσεις και μεθόδους δράσης για τη λύση ενός προβλήματος ή για την εκπόνηση μιας ομαδικής εργασίας (Κυριακίδης & Κασουλίδης, 2001). Έτσι επιτυγχάνεται ενίσχυση και ενδυνάμωση της αλληλεπίδρασης και της αμοιβαίας κατανόησης μεταξύ των μαθητών για την αναγκαιότητα εναλλακτικών μορφών επικοινωνίας.

Το νέο μαθησιακό περιβάλλον που προσφέρει το διαδίκτυο παρέχει ισχυρά κίνητρα στους μαθητές, αποτελεί ευχάριστη διδακτική εμπειρία και επιπλέον μπορεί να συμπορευτεί δυναμικά μαζί με άλλα μέσα και μεθόδους στην καλλιέργεια της διαθεματικής διδασκαλίας, του συνεργατικού πνεύματος και της ενεργητικής συμμετοχής στη μάθηση και στο πέρασμα από τη γραμμική στη διαδραστική μάθηση (Uzunboyu, 2006; Bruce, 2008).

Στις μέρες μας, η πλήρη ανάπτυξη των δυνατοτήτων του διαδικτύου για τη βελτίωση αφενός της πρόσβασης στην εκπαίδευση και κατάρτιση και αφετέρου της ποιότητας της μάθησης είναι καθοριστικής σημασίας για την οικοδόμηση της ευρωπαϊκής κοινωνίας της γνώσης. Όχι μόνο η εκπαίδευση, αλλά και η κοινωνική συνοχή και η ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης εξαρτώνται ολοένα και περισσότερο από την ικανότητα της τελευταίας να προσαρμόσει τα συστήματα της εκπαίδευσης και κατάρτισης, ώστε να αξιοποιήσει τις δυνατότητες του διαδικτύου (Uzunboyu, 2006).

Σήμερα, είναι αρκετά διαδεδομένη η αντίληψη ότι το «ταξίδι» (αναζήτηση, πλοήγηση) σε μια πολυμεσική εκπαιδευτική εφαρμογή με καλές προδιαγραφές αποτελεί μια ενδιαφέρουσα και διδακτικά αποδοτική εμπειρία. Όμως, η χρήση των ΤΠΕ για να θεωρηθεί επιτυχής θα πρέπει να συνδεθεί με την ποιότητα διδασκαλίας, την καλύτερη προσέγγιση του μαθησιακού αγαθού, τη στενότερη συνεργασία των εκπαιδευτικών για το σχεδιασμό των εκπαιδευτικών πόρων και της αξιολόγησης της διδασκαλίας τους. Οι συνεργασίες μεταξύ σχολείων είναι ελπιδοφόρες, γιατί τα περισσότερα προγράμματα αποδεικνύουν ότι η καινοτομία είναι απόρροια τριών βασικών παραμέτρων (Uzunboyu, 2006): (α) της χρήσης των ΤΠΕ, (β) τις προσεγγίσεις μάθησης και (γ) τα ειδικά παιδαγωγικά πλαίσια.

3. Μεθοδολογικό πλαίσιο - Ερωτήματα της έρευνας

Παλαιότερες προσπάθειες ηλεκτρονικής μάθησης απέτυχαν αφού δεν είχαν εκτιμήσει τις ανάγκες του εκπαιδευόμενου και τη φύση μαθησιακού αντικειμένου αφού απομόνωναν τον εκπαιδευόμενο και δεν έδιναν τη δυνατότητα κοινωνικής αλληλεπίδρασης (Kalogiannakis, 2008). Η μάθηση παρόλα αυτά δεν ήταν εξατομικευμένη και διακρίνονταν για την ελάχιστη ευελιξία και προσαρμοστικότητά τους. Η εξέλιξη όμως των ΤΠΕ και η κατανόηση της χρήσης του είχαν χρήσιμα αποτελέσματα. Οι εκπαιδευόμενοι έχουν περισσότερες ευκαιρίες αλληλεπίδρασης, συνδυάζοντας την παραδοσιακή εκπαίδευση και καινοτόμες εκπαιδευτικές μεθόδους. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι απόψεις των ίδιων των εκπαιδευτικών οι οποίοι αποτελούν τους πρεσβευτές μιας καινοτόμας δραστηριότητας όπως το eTwinning.

Με βασικό μεθοδολογικό εργαλείο την ανάλυση περιεχομένου (Cohen & Manion, 1994) τεσσάρων ημικατευθυνόμενων συνεντεύξεων με Έλληνες εκπαιδευτικούς (2 άνδρες και 2 γυναίκες) πρεσβευτές της δράσης eTwinning (πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) οι οποίες πραγματοποιήθηκαν το Φεβρουάριο του 2009 καθώς και τη σχετική βιβλιογραφική ανασκόπηση θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε σε μερικά βασικά ερωτήματα για το πρόγραμμα eTwinning. Συγκεκριμένα, θα μελετήσουμε: (α) τη σημερινή κατάσταση του προγράμματος στην Ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα, (β) με ποιους τρόπους το πρόγραμμα φέρνει διεθνείς συνεργασίες και ανάπτυξη, (γ) τις προτάσεις των εκπαιδευτικών για τη βελτίωση του προγράμματος, (δ) τις προβλέψεις των εκπαιδευτικών για το άμεσο μέλλον.

4. Το πρόγραμμα eTwinning

Το πρόγραμμα eTwinning ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2005 ως η κύρια δράση του προγράμματος eLearning της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η πρωτοβουλία eLearning συνδέεται με τη γενικότερη πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Uzunboyu, 2006) για την προώθηση της

διά βίου εκπαίδευσης, της επιμόρφωσης, της ανοικτής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και για την ανάπτυξη της καινοτομίας, της ανταγωνιστικότητας, του εκσυγχρονισμού και των δεξιοτήτων. Σημαντικός στόχος όλων των παραπάνω ενεργειών αποτελεί η ενίσχυση της ευρωπαϊκής διάστασης της εκπαίδευσης (Καλογιαννάκη & Μακράκης, 1996) με τη συγκριτική ανάλυση και αξιολόγηση της προόδου των ευρωπαϊκών κρατών καθώς και με τη συνεργασία για την ανταλλαγή εμπειριών, μεθόδων, γνώσεων αλλά και πρακτικών γενικότερα (Uzunboylu, 2006).

Το πρόγραμμα eTwinning δημιουργήθηκε για να δώσει στους μαθητές της Ευρώπης την ευκαιρία να μάθουν συνεργατικά, να μοιραστούν τις απόψεις τους και να κάνουν καινούριους φίλους. Οι βασικές ενέργειες που υλοποιούνται στα πλαίσια του προγράμματος eTwinning αφορούν στα ακόλουθα σημεία (Κεραμιδά & Ψιλλέλης, 2005; Uzunboylu, 2006):

(α) εντοπισμός και ανάλυση των υφιστάμενων πρωτοβουλιών σχετικά με τη συμβολή των εκπαιδευτικών πολυμέσων και των δικτύων επικοινωνίας στη στήριξη της αδελφοποίησης σχολείων,

(β) δημιουργία δικτύου στήριξης της ηλεκτρονικής αδελφοποίησης,

(γ) στήριξη στα δίκτυα συνεργασίας στον τομέα της συνεχούς επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών με έμφαση στη δημιουργία ευνοϊκών όρων για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων των ΤΠΕ για την ανάπτυξη καινοτόμων μεθόδων συνεργασίας, για την ανταλλαγή εκπαιδευτικών πόρων και προσεγγίσεων, καθώς και για την από κοινού ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού,

(δ) ενέργειες προώθησης και επικοινωνίας αφού η επιτυχία της πρωτοβουλίας εξαρτάται από μια δυναμική επικοινωνιακή δράση.

Βασικό σκοπό του προγράμματος αποτελεί η ενθάρρυνση και η μεγαλύτερη χρήση των ΤΠΕ για την επικοινωνία μεταξύ των σχολείων και μ' αυτό τον τρόπο, η προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου (Uzunboylu, 2006). Το πρόγραμμα διαφέρει από τα άλλα προγράμματα δράσης που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Ένωση στον τομέα της παιδείας αφού δεν παρέχει επιδοτήσεις στους συμμετέχοντες. Αντίθετα, προσφέρει δωρεάν πρόσβαση σε μια υποδομή πληροφορικής, την πύλη eTwinning, η οποία διευκολύνει την ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας μεταξύ σχολείων σ' όλη την Ευρώπη. Στη συνέχεια, τα σχολεία είναι απολύτως ελεύθερα να επιλέξουν το είδος της συνεργασίας που επιθυμούν από βραχυπρόθεσμα σχέδια, που διαρκούν λίγες εβδομάδες, έως μακροπρόθεσμη συνεργασία για κοινά προγράμματα σπουδών. Τα θέματα που καλύπτονται αποφασίζονται επίσης ελεύθερα από τα σχολεία που συμμετέχουν. Αυτή η ελευθερία δράσης, σε συνδυασμό με την ελάχιστη διοικητική επιβάρυνση, αποτελούν τα βασικά χαρακτηριστικά του προγράμματος (Uzunboylu, 2006).

Για τους παραπάνω λόγους, σύμφωνα με στοιχεία από τον επίσημο δικτυακό τόπο του έργου <http://www.etwinning.gr>, τον Ιανουάριο του 2008 ο αριθμός των ευρωπαϊκών σχολείων που συμμετέχουν στο πρόγραμμα eTwinning ανέρχονται σε 34.988 ενώ αυτά που επιθυμούν συνεργασία σε 31.325, με 3.045 ενεργά έργα (projects). Στόχο των αδελφοποιήσεων αποτελεί η συμμετοχή μαθητών και εκπαιδευτικών σε προγράμματα που ενισχύουν την ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης, την ευαισθητοποίηση απέναντι στο πολυγλωσσικό και πολυπολιτιστικό ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο.

Οι συνεργασίες eTwinning μπορούν να προσαρμοστούν τόσο στο διαφορετικό χρόνο, στον οποίο κυλάει η ζωή στα σχολεία διαφορετικών χωρών, όσο και στο διαφορετικό πρόγραμμα. Η μη ένταξή τους στο αναλυτικό πρόγραμμα, όσο κι αν επιβαρύνει εκπαιδευτικούς και παιδιά που αναγκάζονται να χρησιμοποιούν γι' αυτό το σκοπό μέρος του ελεύθερου χρόνου τους, προσφέρει μεγάλο βαθμό ελευθερίας στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση. Οι μαθητές

συμμετέχουν σε δραστηριότητες όπως το παιχνίδι παρέα με φίλους. Επίσης, αποκτούν αυθεντικές εμπειρίες και βιώματα, τα οποία αντιστοιχούν στα προσωπικά τους ενδιαφέροντα. Επιπρόσθετα, οι διαφορές στη διδακτέα ύλη στην πράξη φαίνεται ότι δεν αποτελούν εμπόδιο για την ανάπτυξη συνεργασιών ούτε επηρεάζουν τις επιλογές των θεμάτων.

Με δεδομένο ότι σχεδόν όλα τα σχολεία στην Ευρώπη είναι πια εξοπλισμένα με εργαστήρια πληροφορικής και διαθέτουν ευρυζωνική πρόσβαση στο διαδίκτυο, εκπαιδευτικοί και μαθητές μπορούν να επικοινωνήσουν με τους συνεργάτες τους από τις υπόλοιπες χώρες μέσω e-mail, βιντεοδιάσκεψης, chat, συνεργατικών πλατφόρμων κλπ. Οι ίδιες τεχνολογίες τους υποστηρίζουν και στην υλοποίηση του έργου τους, που μπορεί να είναι από μια πολύ απλή δραστηριότητα, όπως η ανταλλαγή μηνυμάτων μεταξύ παιδιών δημοτικού σχολείου, ως μια πολύ πιο σύνθετη, όπως μια επιστημονική έρευνα, η δημιουργία αρχείων μουσικής ή βίντεο, η λειτουργία ενός ραδιοφωνικού σταθμού ή η έκδοση ενός κοινού περιοδικού στο διαδίκτυο.

Οι συνεργασίες eTwinning, πέρα από την ανάδειξη της ευρωπαϊκής διάστασης (Καλογιαννάκη & Μακράκης, 1998) στην καθημερινή ζωή του σχολείου και του ρόλου που μπορεί να παίξει η τεχνολογία ως καταλύτης συνεργασιών, προβάλλουν μια σημαντική παιδαγωγική μεταβολή, ιδιαίτερα σε επίπεδο γυμνασιακών τάξεων. Η αρχική οργάνωση μπορεί να γίνεται σε επίπεδο εκπαιδευτικών, όμως τα θέματα επιλέγονται από κοινού και οι μαθητές είναι εκείνοι που ουσιαστικά αλληλεπιδρούν, κατανοούν, μοιράζονται και διαχειρίζονται τα υλικά, αλλά και τα μέσα παραγωγής. Μ' άλλα λόγια αναλαμβάνουν οι ίδιοι την ευθύνη της εκμάθησής τους, ενώ οι εκπαιδευτικοί παρίστανται για να τους βοηθήσουν να πάρουν αποφάσεις, να διαμορφώσουν στρατηγική και να αναπτύξουν τις ικανότητες που θα τους χρησιμεύσουν τα επόμενα χρόνια στην καθημερινή τους ζωή. Μέσα από το διάλογο με τους συνομήλικους τους από τις άλλες χώρες, κατανοούν τι σημαίνει διαπολιτισμικότητα, διευρύνουν τους ορίζοντες της σκέψης τους και θα προετοιμάζονται καλύτερα για τον κόσμο που θα κληθούν σύντομα να αντιμετωπίσουν (Uzunboylu, 2006).

Μολονότι το πρόγραμμα eLearning ολοκληρώθηκε το 2006, η δράση eTwinning εξακολουθεί να εφαρμόζεται ως μέρος του νέου προγράμματος για τη διά βίου μάθηση 2007-2013. Αξίζει να αναφερθεί ότι τιμήθηκε πρόσφατα με το 1^ο Παγκόσμιο Βραβείο Επίδρασης στη Μάθηση και το μέλλον της προβλέπεται ιδιαίτερα ευοίωνα σύμφωνα και με τις συνεντεύξεις των εκπαιδευτικών του δείγματος της έρευνας.

Για να εορταστεί η επιτυχία του προγράμματος, κάθε χρόνο κατά τη διάρκεια ειδικής εκδήλωσης eTwinning που πραγματοποιείται στις Βρυξέλλες, βραβεύονται τα έξι κορυφαία παραδείγματα σχεδίων eTwinning. Τα βραβεία, που χωρίζονται σε τρεις ηλικιακές κατηγορίες (παιδιά ηλικίας 4-12, 13-15 και 16-19 ετών), απονέμονται σε σχέδια που παρουσιάζουν τα παρακάτω βασικά στοιχεία: (α) παιδαγωγική καινοτομία (πως το σχέδιο και η χρήση ΤΠΕ αλλάζουν την καθημερινή ζωή των σχολείων-εταίρων), (β) ένταξη στο σχολικό πρόγραμμα (πως το σχέδιο και η χρήση ΤΠΕ προσαρμόζονται στις εθνικές πολιτικές και στις εξεταστικές δεσμεύσεις), (γ) δημιουργική χρήση των ΤΠΕ (πως θα ξεπεράσουν οι μαθητές το στάδιο της απλής χρήσης του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και μόνο), (δ) βιωσιμότητα (πως εξασφαλίζεται ότι το σχέδιο θα έχει διάρκεια) καθώς η συμμετοχή ολόκληρου του σχολείου είναι ο αποτελεσματικότερος τρόπος για την επίτευξη αυτού του στόχου και (ε) δυνατότητα μεταφοράς (πως μπορούν να αξιοποιηθούν τα οφέλη του σχεδίου από κοινού με άλλους).

4.1 eTwinning στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα

Το eTwinning υποστηρίζεται πανελλαδικά από την Ελληνική Υπηρεσία Υποστήριξης (EYY) (<http://www.etwinning.gr>), που εδρεύει στο ΥΠΕΠΘ και λειτουργεί από τον Οκτώβριο του

2004. Η ΕΥΥ συντονίζει και υποστηρίζει τη δράση σε πανελλαδική κλίμακα και, σε συνεργασία με το Ερευνητικό Ακαδημαϊκό Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών (ΕΑΙΤΥ) και με το σώμα των πρεσβευτών eTwinning. Η ΕΥΥ έχει αναλάβει και το έργο της ενημέρωσης των εκπαιδευτικών για τη δράση, τη στήριξη των συνεργασιών τους όπου χρειάζεται με ειδικές συνεδρίες εργασίας, με παράλληλη δημοσιοποίηση των βέλτιστων πρακτικών, καθώς και τη διοργάνωση των ετήσιων εθνικών διαγωνισμών. Ειδικότερα, κατά τα έτη 2005-07 οργανώθηκαν πάνω από 140 ενημερωτικές συνεδρίες εργασίας eTwinning σ' όλη την Ελλάδα και έχουν ήδη επιμορφωθεί πάνω από 4.500 Έλληνες εκπαιδευτικοί.

Για την τρέχουσα σχολική χρονιά (2008-09), συνεχίζονται και ενισχύονται περαιτέρω οι δράσεις προώθησης και υποστήριξης του προγράμματος ηλεκτρονικής αδελφοποίησης. Από την Κεντρική και τις Εθνικές Υπηρεσίες της δράσης οργανώνονται οι ειδικές «Εβδομάδες eTwinning 2007», με στόχο να δώσουν έμφαση στην ενθάρρυνση των σχολείων και των εκπαιδευτικών να συμμετάσχουν στο eTwinning.

Σε εθνικό επίπεδο η απήχηση του eTwinning αυξάνεται με γρήγορο ρυθμό στην ελληνική εκπαιδευτική κοινότητα. Η δράση της ηλεκτρονικής αδελφοποίησης έχει πλέον εδραιωθεί στην εκπαιδευτική συνείδηση μαθητών και εκπαιδευτικών, καθώς σχεδόν ένα στα δέκα ελληνικά σχολεία είναι εγγεγραμμένο στο eTwinning. Σύμφωνα με στοιχεία τα οποία αντλήθηκαν από τον επίσημο δικτυακό τόπο του έργου τον Ιανουάριο του 2008, η Ελλάδα βρίσκεται σταθερά στις πέντε πρώτες θέσεις σε συμμετοχές, σε σύνολο 30 συμμετεχόντων κρατών, χωρίς να ληφθεί υπόψη η πληθυσμιακή αναλογία, με περισσότερες από 1.636 σχολικές μονάδες (σε σύνολο περίπου 35.000 απ' όλη την Ευρώπη) να παίρνουν μέρος στη δράση με τουλάχιστον μια συνεργασία και αρκετές να συμμετέχουν με δυο ή και τρεις ομάδες.

Επιπρόσθετα, η παιδαγωγική ποιότητα των ελληνικών έργων είναι σημαντική και αναγνωρίσιμη και αποδεικνύεται από τις διακρίσεις των ελληνικών σχολείων στα 1^α και 2^α Πανευρωπαϊκά Βραβεία eTwinning, τα οποία απονεμήθηκαν τον Ιανουάριο του 2006 στην Αυστρία και το Φεβρουάριο του 2007 στις Βρυξέλλες. Ειδικότερα, δόθηκαν 2 πρώτα και 4 δεύτερα βραβεία σε ελληνικές σχολικές μονάδες ανάμεσα σε 12 συνολικά βραβευμένες συνεργασίες στα 1^α Πανευρωπαϊκά Βραβεία, καθώς επίσης και ένα 2^ο βραβείο σε ελληνικό σχολείο μεταξύ των 6 βραβευμένων συνεργασιών στα 2^α Πανευρωπαϊκά βραβεία eTwinning. Επιπλέον, στο πλαίσιο της Εβδομάδας Ασφαλούς Διαδικτύου που πραγματοποιήθηκε τον Φεβρουάριο του 2007, το Πανευρωπαϊκό Δίκτυο Εθνικών Κόμβων Ασφαλούς Διαδικτύου Insafe από κοινού με το δίκτυο eTwinning διοργάνωσαν το διαγωνισμό σχολείων Safer Internet Day 2007 στον οποίο 2 ελληνικά σχολεία έλαβαν τελικά ισάριθμα βραβεία από τα 4 συνολικά του διαγωνισμού.

5. Αποτελέσματα - Προοπτικές

Στο τμήμα αυτό της εργασίας μας παρουσιάζουμε τα αποτελέσματα της έρευνας με βάση την ανάλυση περιεχομένου των συνευξέων με τους Έλληνες πρεσβευτές του eTwinning. Σχετικά με τη σημερινή κατάσταση του προγράμματος στην Ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα οι πρεσβευτές ανέφεραν ότι χρόνο με το χρόνο το πρόγραμμα γνωρίζει ολοένα και μεγαλύτερη αναγνώριση με συνέπεια την ευρύτερη αποδοχή του αλλά και τη μεγαλύτερη διάθεση για υλοποίηση συνεργασιών από τους εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης όλων των ειδικοτήτων. Σ' αυτό όπως επισημαίνουν συνέβαλε και ο πληροφορικός αλφαριθμητισμός των Ελλήνων εκπαιδευτικών από τα διάφορα επιμορφωτικά προγράμματα στις ΤΠΕ που υλοποιήθηκαν αλλά και από το γεγονός ότι οι νεοδιοριζόμενοι εκπαιδευτικοί έχουν σχετικά καλή γνώση χρήσης των ΤΠΕ. Επίσης,

σημαντικό στοιχείο θεωρείται η εξοικείωση των νεότερης ηλικίας εκπαιδευτικών με τους ιστοτόπους κοινωνικής δικτύωσης και τις υπηρεσίες επικοινωνίας που αυτοί παρέχουν (π.χ. facebook).

Στην ολοένα και ευρύτερη αποδοχή του προγράμματος συνέβαλε τα τελευταία 2 έτη η έκδοση σχετικής εγκυκλίου από το ΥΠΕΠΘ η οποία παρέχει στους εκπαιδευτικούς που υλοποιούν μια συνεργασία διάρκειας μεγαλύτερης των 3 μηνών να κάνουν χρήση της δυνατότητας δίωρης υπερωριακής απασχόλησης ή συμπλήρωσης ωραρίου εξισώνοντας το πρόγραμμα με τα υπόλοιπα προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων (π.χ. αγωγής υγείας, περιβαλλοντικής εκπαίδευσης κ.ά.).

Ωστόσο οι πρεσβευτές ανέφεραν και ορισμένα προβλήματα που σχετίζονται με τη μη ουσιαστική αναγνώριση του προγράμματος από τους περισσότερους προϊσταμένους στις κατά τόπους διευθύνσεις πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Χαρακτηριστικά ανέφεραν ότι όποτε χρειάζεται να διεκπεραιώσουν τη διαδικασία δίωρης υπερωριακής απασχόλησης που περιγράψαμε συχνά περιφέρονται από γραφείο σε γραφείο καθώς όλοι δηλώνουν αναρμόδιοι για την παραλαβή των σχετικών δικαιολογητικών επικαλούμενοι άγνοια για το συγκεκριμένο πρόγραμμα. Επίσης, τονίζουν την καχυπομία με την οποία αντιμετωπίζονται από πολλούς εκπαιδευτικούς και στελέχη της εκπαίδευσης όταν αναφέρουν ότι είναι πρεσβευτές της δράσης, η οποία εξαφανίζεται όταν δηλώσουν ότι πρόκειται για ένα μη αμειβόμενο και καθαρά εθελοντικό σώμα εκπαιδευτικών. Επίσης, επισήμαναν την καχυπομία με την οποία αντιμετωπίζονται ορισμένες φορές από τους υπευθύνους των λοιπών σχολικών δραστηριοτήτων καθώς ενδεχομένως θεωρούν ότι η δυναμική που αναπτύσσει το πρόγραμμα τα τελευταία χρόνια υποσκάπτει ενδεχομένως τη βιωσιμότητα των δικών τους προγραμμάτων.

Οι πρεσβευτές του eTwinning ανέφεραν ότι τον τελευταίο χρόνο το πρόγραμμα έχει αποκτήσει νέα δυναμική η οποία ενισχύεται από το γεγονός ότι η πλατφόρμα eTwinning χρησιμοποιείται πλέον πανευρωπαϊκά και ως εργαλείο για την αναζήτηση συνεργατών για την υλοποίηση του προγράμματος Comenius καθώς συνήθως οι δυο αυτοί τύποι συνεργασιών αλληλοσυμπληρώνονται. Με βάση τα παραπάνω οι πρεσβευτές κρίνουν ότι σταδιακά το πρόγραμμα θα κερδίζει ολοένα και ευρύτερη αποδοχή στους εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων. Η δυναμική αυτή φαίνεται και από τα στατιστικά στοιχεία για την ολοένα αυξανόμενη συμμετοχή των εκπαιδευτικών στις προγραμματισμένες ημερίδες eTwinning οι οποίες υλοποιούνται στη διάρκεια της σχολικής χρονιάς και απευθύνονται τόσο σε αρχάριους όσο και σε προχωρημένους εκπαιδευτικούς και οι οποίες υλοποιούνται σε συνεργασία με τη Εθνική υπηρεσία για τις περιοχές ευθύνης των πρεσβευτών.

Οι Έλληνες πρεσβευτές του δείγματος της έρευνας εκτιμούν ότι στην αυξημένη συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε προγράμματα θα συμβάλει και η δυνατότητα - από τη φετινή σχολική χρονιά (2008-09) - συμμετοχής εκτός των πρεσβευτών της δράσης και απλών εκπαιδευτικών οι οποίοι έχουν υλοποιήσει μια συνεργασία eTwinning και βραβεύθηκαν με εθνικό ή ευρωπαϊκό βραβείο ή και με ετικέτα ποιότητας, να λαμβάνουν μέρος στα διάφορα workshops (εργαστήρια) που οργανώνονται σε διάφορες ευρωπαϊκές πόλεις με τη συμμετοχή Ευρωπαίων εκπαιδευτικών για την ανταλλαγή απόψεων και καλών πρακτικών. Το στοιχείο αυτό θα τους προσδώσει ένα επιπλέον κίνητρο για την υλοποίηση του εθνικού στόχου αλλά και για την ποιοτική αύξηση των συνεργασιών eTwinning.

Οι πρεσβευτές στις προτάσεις τους για τη βελτίωση του προγράμματος ανέφεραν ότι θα πρέπει το ΥΠΕΠΘ στα πλαίσια των επιμορφωτικών δράσεων στελεχών της εκπαίδευσης να

φροντίζει να τους ενημερώσει διεξοδικά για το πρόγραμμα και τους στόχους του. Επίσης, προτείνουν στα πλαίσια της υποχρεωτικής εισαγωγικής επιμόρφωσης των νεοδιόριστων εκπαιδευτικών στα ΠΕΚ (Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα) να καθιερωθεί ένα δίωρο ενημέρωσης των εκπαιδευτικών για το πρόγραμμα eTwinning και την ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης. Η παραπάνω δράση θα συμβάλει αποφασιστικά στη διάδοση του προγράμματος καθώς οι νεοδιόριστοι εκπαιδευτικοί είναι στη πλειονότητά τους νεαρής ηλικίας, εξοικειωμένοι στις ΤΠΕ και στις υπηρεσίες του web 2.0 αποτελώντας την ιδανική ομάδα για ανάληψη συνεργασιών στα πλαίσια των σχολικών δραστηριοτήτων.

Ένα πρόβλημα που ανέφεραν οι πρεσβευτές της δράσης είναι ο αυξημένος φόρτος εργασίας τους για μια εθελοντική ενασχόληση αφού δεν δικαιούνται καμιά απαλλαγή από τα διδακτικά τους καθήκοντα όπως συμβαίνει με τους προϊστάμενους των λοιπών σχολικών δραστηριοτήτων. Το στοιχείο αυτό τους επιβαρύνει ιδιαίτερα κυρίως τους πρώτους μήνες κάθε σχολικής χρονιάς όταν οι συνεργασίες ξεκινούν και δέχονται τις καθημερινές ερωτήσεις των συναδέλφων εκπαιδευτικών ενώ έχουν συνάμα να οργανώσουν επιμορφωτικές δράσεις συχνά σε περισσότερους από ένα νομούς της περιοχής ευθύνης τους. Αναφορικά με τις ημερίδες αυτές επισήμαναν ότι θα πρέπει οι προϊστάμενοι να δείξουν ευελιξία προκειμένου να εγκρίνουν τη διεξαγωγή επιμορφωτικών δράσεων εντός του σχολικού ωραρίου ώστε το στοιχείο αυτό να καταστεί ένα επιπλέον κίνητρο για να προσέλθουν περισσότεροι εκπαιδευτικοί στις ημερίδες για να ενημερωθούν για το πρόγραμμα.

Σχετικά με το μέλλον του προγράμματος στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα όλοι φάνηκαν ιδιαίτερα αισιόδοξοι τονίζοντας τους αυξανόμενους ρυθμούς συμμετοχής των εκπαιδευτικών από χρόνο σε χρόνο τονίζοντας ότι με τις αλλαγές που προωθεί η κεντρική ομάδα του έργου στις Βρυξέλλες το ηλεκτρονικό περιβάλλον-πλατφόρμα το οποίο θα γίνει περισσότερο φιλικό προς τους χρήστες, επιτρέποντας την πραγματική κοινωνική τους δικτύωση. Επίσης, επισημαίνουν ότι θετικά θα συμβάλει και ο σχεδιασμός από την εθνική υπηρεσία online διαδικτυακών μαθημάτων για τους εκπαιδευτικούς με σκοπό την επιμόρφωσή τους σε θέματα που σχετίζονται με την ενσωμάτωση ενός έργου στο ωρολόγιο πρόγραμμα, τα δωρεάν εργαλεία του web 2.0 που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι εκπαιδευτικοί κ.ά.

Σύμφωνα με τον Ján Figel, αρμόδιο Επίτροπο για θέματα παιδείας και κατάρτισης: «το πρόγραμμα eTwinning μπορεί να φέρει όλες τις περιφέρειες της Ευρώπης στις αίθουσες διδασκαλίας των παιδιών μας. Συμμετέχοντας στο πρόγραμμα αυτό, οι μαθητές μαθαίνουν να εκτιμούν άλλους πολιτισμούς και άλλες γλώσσες, ενισχύοντας συγχρόνως τις δεξιότητές τους στη χρήση υπολογιστών».

Το σύνολο των παραπάνω στοιχείων μπορούν να εξηγήσουν τη μεγάλη επιτυχία που έχει η συγκεκριμένη δράση, έπειτα από σχεδόν 3 χρόνια ζωής. Σύμφωνα με τους Έλληνες πρεσβευτές οι «ενωμένοι μαθητές της Ευρώπης» μέσω του προγράμματος eTwinning έχουν περισσότερα κοινά, απ' ό,τι θα νόμιζε κανείς, που μάλιστα γίνονται ολοένα και περισσότερα. Είναι σημαντικό, στα πλαίσια του προγράμματος eTwinning αλλά και γενικότερα να δοθεί λιγότερη έμφαση στην «ηλεκτρονική» παράμετρο της ηλεκτρονικής μάθησης και περισσότερη έμφαση στην ίδια τη μάθηση και στην παιδαγωγική διάσταση της χρήσης των ΤΠΕ. Έτσι θα επαληθευτεί και ο σημαντικός παιδαγωγός John Dewey (Bensen, Harkavy & Puchett, 2007) ο οποίος σημειώνει χαρακτηριστικά ότι μόνο ότι δέχτηκες με τη ψυχή σου, αυτό μόνο μαθαίνεις και αυτό ενσωματώνεις στη ψυχή και στο χαρακτήρα σου.

Βιβλιογραφία

- Braun, J., Femlund, P. & White, C. (1998). *Technology tools in the social studies classroom*. Wilsonville: Franklin, Beedle and Ass.
- Berge, Z. & Collins, M. (eds.) (1995). *Computer-mediated communication and the online classroom*. Cresskill, NJ: Hampton Press.
- Bensen, L. Harkavy, I. & Puchett, J. (2007). *Dewey's dream: Universities and democracies in an age of education reform*. Philadelphia: Temple U. Press.
- Bruce, B. (2008). Learning at the Border: How Young People Use New Media for Community Action and Personal Growth. In Ch. Angeli & N. Valanides (eds.), *Proceedings of the 6th Panhellenic Conference with International Participation: ICT in Education*. 25-28 September, Cyprus, pp.3-10.
- Cohen, L. & Manion, L., (1994). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. Αθήνα: Μεταίχιμο.
- Καλογιαννάκη, Π.& Μακράκης, Β. (επιμ) (1996). *Ευρώπη και Εκπαίδευση*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Kalogiannakis, M. (2008). From Learning to Use ICT to Use ICT for Learning: Technological Capabilities and Pedagogical Principles, In R. Kobayashi (ed.), *New Educational Technology*. New York: Nova Publishers, pp.13-42
- Κεραμιδά, Κ. & Ψυλλέλης, Δ. (2005). Πρόγραμμα eLearning - Συνεργασίες των σχολείων στην Ευρώπη - Πρόγραμμα eTwinning, στο Α. Γιαλαμά, Ν. Τζιμόπουλος & Α. Χλωρίδου (επιμ.), *Πρακτικά του 3^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου «ΤΠΕ στην Εκπαίδευση»*, Σύρος, 13-15 Μαΐου 2005, σσ.530-527.
- Κυριακίδης, Α. & Κασουλίδης, Α. (2001). Διαδίκτυο και εκπαιδευτική διαδικασία. Θεωρητική προσέγγιση και μια πρόταση για την διδακτική αξιοποίησή του στο Δημοτικό Σχολείο. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 120-121, σσ.76-84.
- Passerini, K. & Granger, J. (2000). A developmental model for distance learning using the Internet. *Computers & Education*, 34(1), pp.1-15.
- Pelgrum, J. (2001). Obstacles to the integration of ICT in Education: results from a worldwide educational assessment. *Computers & Education*, 37, pp.163-178.
- Τσιτουρίδου, Μ. (2001). Διαδίκτυο, Εκπαίδευση και Εκπαιδευτικοί. *Πρακτικά Ι' Διεθνούς Συνεδρίου με θέμα Ελληνική Παιδεία και Παγκοσμιοποίηση*, Ναύπλιο, 8-10 Νοεμβρίου 2001, Παιδαγωγική Εταιρεία Ελλάδος,
- Uzunboylu, H. (2006). A Review of Two Mainline E-Learning Projects in the European Union. *Educational Technology Research and Development*. 54(2), pp.201-219.
- Wilson, J. (1995). Social studies online resources. *Social Studies and the Young Learner*, 7, pp.24-26.